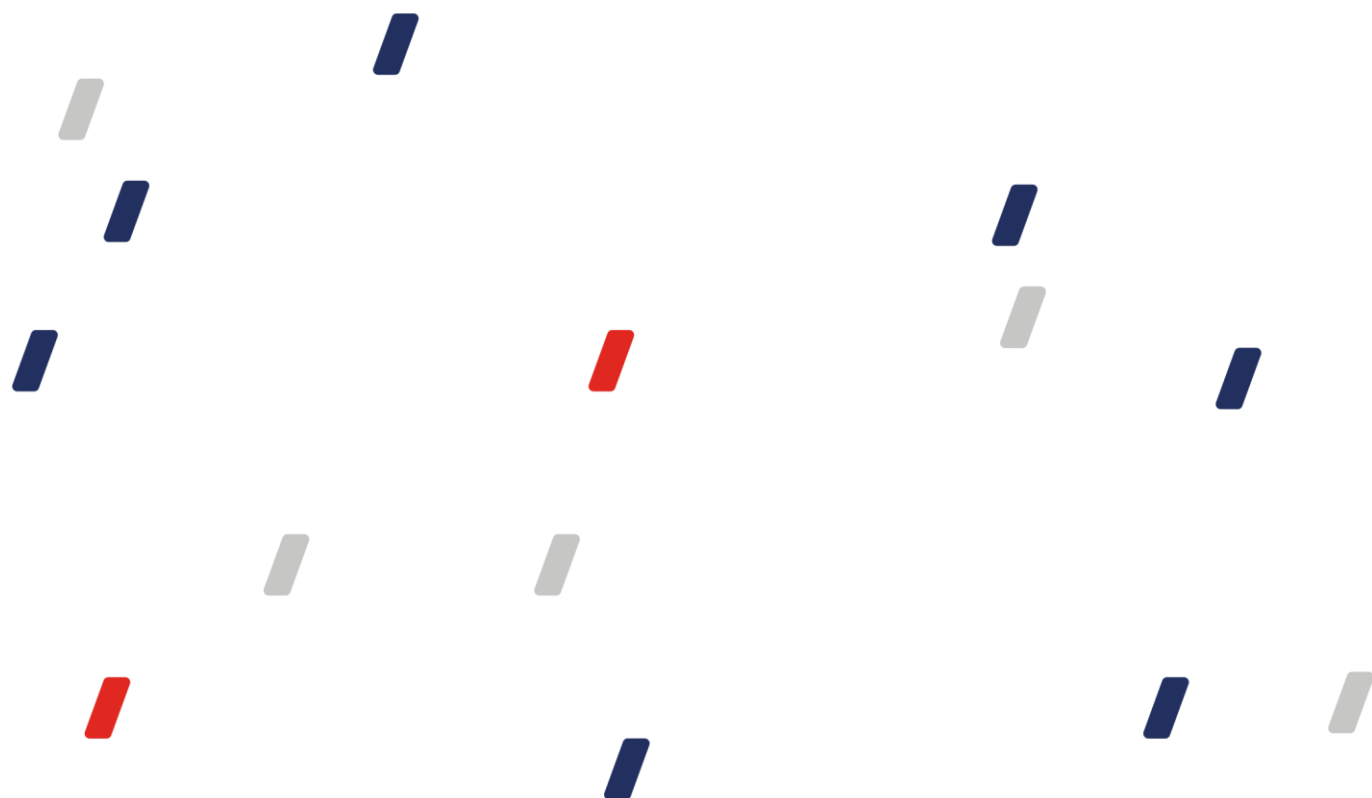

VÝKLADOVÉ STANOVISKO ERÚ 2/2023

k problematice zániku závazku dodávky nebo sdružených služeb
dodávky elektřiny či plynu při úmrtí jednoho z manželů

OBSAH

1	DŮVOD VYDÁNÍ VÝKLADOVÉHO STANOVISKA.....	1
2	ZÁVAZKY Z DODÁVKOVÝCH SMLUV PO SMRTI JEDNOHO Z MANŽELŮ	1
3	JAKÝM ZPŮSOBEM MOHOU SPOTŘEBITELÉ POSTUPOVAT V POPSANÝCH PŘÍPADECH	2
4	UPOZORNĚNÍ NA CHARAKTER VÝKLADOVÉHO STANOVISKA.....	3

1 DŮVOD VYDÁNÍ VÝKLADOVÉHO STANOVISKA

Energetický regulační úřad (dále jen „ERÚ“) je od roku 2022 ve zvýšené míře spotřebiteli dotazován na nutnost uzavření nové smlouvy o dodávce elektřiny či plynu anebo smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny a plynu v případě úmrtí dosavadního zákazníka zavázaného z uvedené smlouvy.

ERÚ se setkal opakovaně s případy, kdy dodavatel elektřiny nebo plynu po úmrtí spotřebitele dospěl k nepodloženému závěru, že závazek z této smlouvy zanikl, a následně vyžadoval uzavření nové smlouvy o zajištění dodávek elektřiny či plynu, typicky za méně výhodných cenových podmínek. Velmi často je tento požadavek uplatňován vůči po pozůstalému manželovi nebo manželce (dále jen „pozůstalý manžel“). Někteří dodavatelé po úmrtí spotřebitele návrh nové smlouvy pozůstalému manželovi předkládají automaticky.

2 ZÁVAZKY Z DODÁVKOVÝCH SMLUV PO SMRTI JEDNOHO Z MANŽELŮ

Aniž by ERÚ hodlal suplovat roli věcně příslušných obecných soudů při výkladu norem soukromého práva ve všech myslitelných případech, zastává stanovisko, že v případě manželů, u nichž vzniklo společné jmění manželů, není požadavek dodavatele na sjednání nové smlouvy v případě smrti jednoho z manželů důvodný.

Podle § 694 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), platí, že „**v běžných záležitostech rodiny právní jednání jednoho manžela zavazuje a opravňuje oba manžele společně a nerozdílně; to neplatí, sdělil-li manžel, který právně nejednal, předem třetí osobě, že s právním jednáním nesouhlasí**“. Ustanovení § 713 odst. 3 občanského zákoníku dále stanoví, že „**Z právních jednání týkajících se společného jmění nebo jeho součástí jsou manželé zavázáni a oprávněni společně a nerozdílně**“. V případě manželů, kteří sdílí společné jmění manželů ve standardním režimu (tj. zákonném, typicky kdy se nejedná o smluvený režim či režim založený soudem, který by společné jmění manželů určitým způsobem redukoval či vylučoval) je pravidlem, že v případě jednání týkajících se společného jmění jsou ze smlouvy zavázáni a oprávněni oba manželé, bez ohledu na to, zda smlouvu podepsal jen jeden z nich. To s uvedenou výjimkou (viz § 722 odst. 1 občanského zákoníku) platí i pro zajišťování běžných záležitostí rodiny bez ohledu na režim společného jmění manželů. V těchto záležitostech jsou tedy manželé solidárními dlužníky, resp. věřiteli.

K tomu je možno odkázat na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 953/2018, podle něhož „*Do společného jmění manželů tak mimo jiné spadá dluh, který převzal pouze jeden z manželů za trvání manželství při obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny. Povinnost uhradit cenu za dodávky plynu a elektrické energie do obytných prostor rodinné domácnosti je takovým dluhem, protože zajištění dodávek plynu a elektřiny nepochybně lze zařadit jak k běžné, tak každodenní potřebě rodiny. (...) Jestliže v projednávané věci nebyl sjednán tzv. smluvený režim společného jmění manželů, z něhož by vyplývalo, že závazek hradit energie nenáleží do společného jmění manželů, platí, že takový dluh je ve společném jmění manželů.*“

Dodávka energií pro domácnost podle názoru ERÚ nepochybně spadá do kategorie závazků týkajících se běžných záležitostí rodiny, stejně tak dodávka do nemovitostí, které jsou součástí společného jmění manželů, a proto se plně uplatní výše uvedené závěry.

Bylo-li ze smlouvy solidárně zavázáno více osob (zde manželé), byť smlouvu samu uzavřel pouze jeden z nich, pak úmrtím toho, kdo smlouvu podepsal, nemůže docházet k zániku závazku. Podle § 2009 občanského zákoníku pro závazky obecně platí, že „*Smrtí dlužníka povinnost nezanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem.*“ a „*Smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu.*“

Závazky ze smluv na dodávku elektřiny a plynu přitom nepředstavují práva a povinnosti osobní povahy, které by byly vázány na jedinou osobu, naopak typicky je předmětem těchto závazků zajištění dodávky pro užití širokým okruhem subjektů. V případě závazku spadajícího do společného jmění manželů smrtí jednoho z nich společné jmění manželů zaniká, následně v rámci dědického řízení dochází k vypořádání společného jmění manželů.

Samotným zánikem společného jmění manželů nezaniká závazek ohledně dodávky energií, neboť zavázaným z něj je i druhý z manželů. V případě, že následně dojde k vypořádání společného jmění v rámci dědického řízení, nelze ani v tomto případě bez dalšího dovozovat zánik závazku, dokud pozůstalý manžel (na základě vypořádání společného jmění manželů) zůstává vlastníkem či spoluvlastníkem nemovitosti, do níž je dodávka uskutečňována, případně k nemovitosti má užívací právo.

Pokud vyjdeme z toho, že dodáváno může být pouze zákazníkovi jakožto osobě, která nakupuje elektřinu či plyn pro své konečné užití v odběrném místě, v němž je odběrné zařízení [§ 2 odst. 2 písm. a) bod 17, resp. § 2 odst. 2 písm. b) bod 25 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů], přičemž se zároveň jedná o místo, k němuž by tato osoba měla uzavírat smlouvu o připojení (§ 50 odst. 3, resp. § 72 odst. 3 energetického zákona), mělo by se v souladu se zákonem jednat o dodávku do místa, ke kterému musí mít tato osoba užívací, vlastnické či jiné právo. Spoluvlastníci jsou podle § 1127 občanského zákoníku z právního jednání týkajícího se společné věci oprávněni a povinni společně a nerozdílně. V případě jediného odběrného místa v nemovitosti ve spoluvlastnictví, uzavírá standardně smlouvu dodávkového charakteru jeden ze spoluvlastníků. Jelikož po vypořádání společného jmění manželů zůstává pozůstalý manžel vlastníkem části nemovitosti, nejedná se opět o důvod způsobující zániku závazku.

3 JAKÝM ZPŮSOBEM MOHOU SPOTŘEBITELÉ POSTUPOVAT V POPSANÝCH PŘÍPADECH

Spotřebitel (pozůstalý manžel) by měl zejména jednat aktivně, aby případným problémům předešel. V případě, že spotřebitel oznamuje dodavateli úmrtí manžela, který smlouvu sjednal, a dodavatel navrhuje uzavření nové smlouvy, měl by spotřebitel především sdělit, že smlouva byla uzavřena v režimu společného jmění manželů a z tohoto titulu závazek dále trvá a není důvodu uzavírat novou smlouvu.

V případě, že spotřebitel za výše uvedených okolností již uzavřel s dodavatelem novou smlouvu o dodávkách či sdružených službách dodávky elektřiny či plynu, a to na základě sdělení dodavatele, že stávající závazek ohledně dodávky zanikl a je nutno uzavřít novou smlouvu, měl by kontaktovat dodavatele a navrhnout smírné řešení. Ve výjimečném případě může namítat neplatnost smlouvy podle § 583 občanského zákoníku, podle něhož jednal-li někdo v omylu o rozhodující okolnosti a byl-li v omyl uveden druhou stranou, je právní jednání neplatné. Může se přitom jednat i o omyl právní, který spočívá v neznalosti anebo v neúplné znalosti obecně závazných právních předpisů a z toho plynoucí nesprávné představy o právních následcích právního jednání, v daném případě je přitom spotřebitel slabší stranou bez významnějších právních znalostí, která jedná s profesionálem. Účastník smluvního vztahu je uveden v omyl druhou stranou, pokud má jeho omyl původ v činnosti druhé strany. Není významné, o jakou činnost se jedná a v čem spočívá, stejně tak není významné, zda si byla druhá strana vědoma, že svým jednáním omyl jednajícího vyvolala¹.

Aby se však jednalo o popsanou neplatnost z důvodu omylu, musí se jednat o omyl podstatný a vyvolaný druhou smluvní stranou. Podle názoru ERÚ se o takový omyl nejedná např. tehdy, pokud by dodavatel navrhl zákazníkovi uzavření nové smlouvy a ten návrh bez dalšího akceptoval. O omyl mající za následek neplatnost by se mohlo jednat, pokud by dodavatel na základě informace od spotřebitele ohledně trvání závazku sdělil, že další dodávka na základě původní smlouvy není z důvodu zániku závazku zajištěna a dodávky na základě smlouvy podepsané zesnulým manželem budou ukončeny, nebude-li uzavřena nová smlouva.

Zároveň by zákazník mohl trvat na plnění smlouvy původní, zejména pokud nebylo sjednáno, že tato zaniká, anebo je novou smlouvou nahrazena. V takovém případě by zákazník měl namítat též neplatnost ujednání o zániku či nahrazení této smlouvy (pozn. takový postup by usvědčoval dodavatele z nesprávného postupu, neboť pokud by původní smlouva zákazníka nezavazovala a smrtí zanikla, nemohl by takové ujednání s ním činit).

¹ viz Handlar, J., in Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, komentář k § 583

Podle zkušeností ERÚ někteří dodavatelé zastávají v těchto případech praxi, kdy jsou ochotni zachovat spotřebiteli smluvní podmínky ze smlouvy podepsané zesnulým manželem, nicméně za předpokladu, že pozůstalý manžel uzavře s dodavatelem smlouvu novou za identických podmínek. Přestože tento postup ERÚ nevnímá, s ohledem na výše uvedené, jako důvodný, má za to, že ze strany spotřebitele nebude patrně důvodu na toto řešení nepřistoupit (za předpokladu, že je dodavatelem dodržena shoda návrhu nové smlouvy se smlouvou původní) a věc tak smírně vyřešit. Nelze odhlédnout ani od toho, že pokud je smlouva o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu uzavřena na dobu neurčitou, může dodavatel smlouvu vypovědět.

4 UPOZORNĚNÍ NA CHARAKTER VÝKLADOVÉHO STANOVISKA

Toto výkladového stanovisko ERÚ, které není ani právním předpisem, ani individuálně závazným správním rozhodnutím, bylo zpracováno návodně pro účastníky trhu s elektřinou a plynem, zejména pro dodavatele energií a spotřebitele energií tak, aby nedocházelo k možným interpretačním problémům k ustanovením výše uvedených právních předpisů v oblasti působnosti ERÚ. ERÚ bude k tomuto aktualizovanému výkladovému stanovisku přihlížet ve své rozhodovací činnosti, než dojde ke změně právních předpisů nebo rozhodovací praxe, která by si vyžádala změnu tohoto stanoviska.

Sekce správních řízení

Vydání 20.04.2023

Energetický regulační úřad

Masarykovo náměstí 91/5, 586 01 Jihlava

+420 564 578 666

podatelna@eru.cz

ID datové schránky ERÚ eeuaau7

www.eru.cz/legislativa-a-spravni-cinnost

© 2023

Energetický regulační úřad